

Abonamentul:

Pe un an 8 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte
țări străine pe an 10 cor.

Un număr singuratic
10 fileri.

PROGRESUL

Redacția și Admini-
strația Nr. 217.

—
Telefon Nr. 29.

—
Apare în fiecare
Sîmbătă.

—
Inserate după învoială.

—
Manuscripte nu se
înapoiază.

Osînda „Progresului”

de Gheorghe Jianu.

(Articol final).

Retipărim și ceiace am publicat în
„Cronica” din Nr. 29 1910:

De o vreme încoace nu mai prea vezi prin
orașe preoți fără reverenți. Li-s'a poruncit din
partea stăpînirii ierarhice să se prezinte „conform
stării lor preoțești”, cu care nu se potrivește, însă,
nici lanțele de aur dela ceasornic, ce le atîrnă
falnic, mai ales pe brînele roșii. În România bună-
oară nu i-ar da nici în gînd vr'unui preot ortodox
să se împodobiască în acest mod, nepotrivit cu
smerenia pilduitoare a păstorului sufletesc.

Apoi tot în același număr:

Credința deșartă a Răcășdienilor ține recordul.
Un preot tînr povestește că acolo în fiecare an,
Joia după Rusale, se face „pomana lui Dumnezeu”,
la care întreg satul aleargă cu bucate; babele pun
oale mari la foc, și la masa întinsă, în citeo uliță
laturalnică, preoți satului în capul mesei bine-
cuvîntă hrana și beutura ce se aduce „jertfă lui
Dumnezeu”. Ear în Dumineca de după Rusale
se serbează regulat în biserică „Parastasul lui
Dumnezeu”, pentru care poporul plătește preoților
și taxa regulată adunată de „evlavioși”. Poporul-
copil vrea așa — și nu se găsește cine să-i în-
drepte voința către alte lucruri mai frumoase, mai
folositoare?

Cine poate găsi în aceste rînduri ceva
de incriminat?

Însfîrșit eată articolul unui colaborator
al nostru, creștin bun și om de omenie, arti-
col pentru care a fost mai mult învinuit
„Progresul”, dar totașa pe delături (Nr. 8 1911):

„Miruirea creștinilor”.

În biserică s'a înstăpînit obiceiul, că la săr-
bători, pe alocuria și în Dumineci, credincioși se
împărtășesc de către preot de ungerea cu oleu
sfințit, ceiace se zice *miruit*.

Cum însă miruitul nu se sevrîșește la un
anumit timp al liturghiei, unii preoți miruesc la
priceasnă, alți la finea liturghiei. Se vede că lucrul
acesta nefiind regulat prin forurile bisericești mai
înalte, e lăsat la buna chibzuială a preoților, între
cari, durere, sînt mulți cari consideră ungerea
aceasta cu oleu sfințit de un izvor de venit, căci
altcum nu s'ar pune la cîntarea priceșnei să
mirue. Și e păcat să se devalveze însempătatea
și buna înrîurînță e acestei ungeri cu intenții
ascunse de câștig. Preotul înornat, în mina dre-
aptă ținînd instrumentul cu care unge cu oleul
sfințit fruntea credincioșilor, apare în ușa laterală
a altarului, înaintează domol și așezînd pe unul
dintre tetrapoduri (pe care se află icoana sfîntu-
lui a cărui amintire se serbează în aceia zi) vasul
cu oleu sfințit, cu privirea blindă, chemătoare,
învită pe creștini la sf. mir.

Evlavioși creștini tot cite doi cu doi por-
nesc încet și cu multă smerenie în privirea lor,
ear lîngă tetrapod înaintea icoanei, unde stă pre-
otul așteptîndu-i, își fac cruce, frumos de par'că
îi comandază cineva, închinîndu-se cu evlavie,
sărută icoana, apoi își întind fruntea spre preot,
care îi unge încrucîș cu oleul sfințit.

Prin ungerea aceasta creștinul, întărit în
credința sa binefăcătoare, se simte mai ușurat și
par'că durerile de cap, gîndurile înegurate dispar
ca printr'un farmec, simțînd pe D-zeu d'asupra
capului, privindu-l cu nespūsă bunătate părintească,
par'că îl aude șoptîndu-i: să fie bun, cuminte și
limpede la cuget...

Are deci bună înrîurînță asupra sufletului
creștinilor ungerea cu oleu de către preot. Nimeni
nu o poate trage la îndoială. Numai de n'ar face
unii preoți negustorie, căci ce rost are aceasta la

cîntarea priceșnei, înloc să o facă la utrenie cînd
cîntăreți de strană timp îndelungat cîntă lauda-
ciunile, svetilna etc., ori să o facă la liturghie, dar
nu cînd preotul adevărat ar fi să fie pătruns de
dragostea chemărei sale sublimă, de fiorul sfînt
produs de impresia plăcută a priceșnei, cîntată
cu glas duios-finguitor: „Ostenit-am... Doamne,
Doamne, până cînd...”, cînd picuri de lacrimi
ai bietului muritor lăcesc impaenginiți... cînd ar
fi să se rostiască de pe amvon, limpede și în-
țelept, citeo predică cit de scurt cadrată, dar să-l
pătrundă pe creștin până'n măduvă, să-i aducă
aminte, că nicio faptă nu rămîne în lume fără
răsplată ș. a. m. d. avînd să săvîrșiască ungerea cu
mir la sfîrșit cînd împarte anafora.

Nu invidiem acest venit contrabandat al
preoților, pentru că sîntem convinși că sînt prea
slab dotați, încît mulți sînt nevoiți a umbla cu
haine cîrcocite, prin ceiace își injosesc tagma,
deși proverbul zice, că habitus non facit mona-
chum, dar această zicală, luată în înțeleș impro-
priu, azi spiritul timpului a tras dungă peste ea;
s'a schimbat modul de gîndire al oamenilor, nici
virtutea de odinioară nu mai e virtute, căci o
pedepsește legea, înfine ce se numia înaintevreme
caracter, azi i-se zice cerbicie. Azi trebuie să se
poarte și preotul cum reclamă spiritul vremii...
Însă calea pentru a asigura existența preoției
nu poate fi a aduna oboluri pentru diferitele ser-
vicii sfînte, căci orci de evlavios, chiar bigot să
fi, nu poți să nu tresari și să nu observi cînd
cade cu zgomot pe tas banul dat ca plată pentru
serviciul prestat de preot. Astfel primirea ungeri
cu oleu sfințit, pare un tîrg gol, cum i-se zice
pela noi, cînd le privești astea cu gînd de a
vedea adevăratul dar dumnezeesc în sf. biserică
— fără plată.

Preoției noastre fără îndoială *să i-se dea
dotațiunea cuvenită* ca să poată trăi, potrivit stării
sale de preot, fără cerșitorie, ear celor cu familii
grele să li-se dea adausuri personale, și atunci vom
putea pretinde, ca să aibă *cultură superioară*,

FOILETON.

Nuntă fără voce.

Piesă populară în 2 acte de Nicolae Vucu-Secășanu.

ACTUL II.

SCENA I.

Ce-i dinainte, tot oadaa lui Gheorghe, care ține
în mîna niște hîrtii dela judecătorie, Sofia șade și
croește la o cămașă. Între acte un period de doi ani.

Gheorghe: (mai mult necăjit) Mi-se pare că
toctoi în locul acesta îți prorociam eu că are
să urmeze așa... În casa mea până anu ăsta n'a venit
poștașul cu hîrtii d'astea dela judecătorie, dar acum
eată, ne-a izaflat și nouă ușile. Mai întăi am fost
provocat de avocatul fostului meu cuseru, ca în
timp de 15 zile să-i plătesc de bună voce 300 cor.,
ear pentru provocare 10 cor. Acum în hîrtiile astea
văd eară numele avocatului; văd că sînt pîrit,
dar nu pricep toate că nu-i scris românește...
Și astea toate's numai pentru pofta ta, și pentru
minciunile purtate de baba Ruja... Acum trebuie
să plătesc camăta pe doi ani, apoi folosul pî-
mintului...

Sofia: (cu minie) Ce folos?... Cît a stat
la noi a trăit ca o doamnă și a mincat ca o eapă.
La toată sărbătoarea i-am făcut țoale cum n'a avut
alta în sat... Cum să te lași tu la el, ia-ți și tu
un fișcal, ori doi să ne mintue, că doar' noi
avem drept.

Gheorghe: Rău mă îndrumezi tu; rău m'ai
îndrumat și la început, cînd n'ai lăsat după mine
să facem nuntă cum se cade după lege și cum
ne a sfătuit și părintele... Ce se va alege de noi
dacă ne băgăm și în proces? Ce vor face advocați
cu noi? Ne vor tăia cum taie foarfecile tale tot
ce prînd între ele. La judecată nu se mînîncă ei
unul pe altul, ci ne mînîncă noi cei dintre ei.
Ori așa ești tu de hăbăucă, de nu ții minte
nici ce ne-a citit copilul, cum au pățit doi oameni
pentru un cuc. Cică s'a pus un cuc în slog și a
cîntat. Unul zise: „Vecine, c' vazuși cum îmi
cîntă cucul mie?” Vecinul... răspunse: „Dar
cum să-ți cînte ție că a fost...” cu ciocul către
mine... Unul una, altul alta, până ajunseră la
sfadă și din sfadă la proces cu advocați... și la
urmă știi cui i-a cîntat cucul?...

Sofia: Cui?...

Gheorghe: Advocatilor că ei s'au ales cu
izbinda...

Sofia: Și tu crezi că la noi e „proțăst” d'ale
fără rost? La noi cu totul altfel are să fie. As-
cultă-mă tu pe mine!

Gheorghe: Să mă ierți, măi muere, acum
n'o să te mai ascult, ci voi căuta să mă împac
cu cuserul Ion...

Sofia: (grăbită) Ai mai avea tu nas să vor-
bești cu ei, cari ne-au ponegriat la toată lumea,
bătîndu-și joc de casa noastră?...

Gheorghe: Cred că nu greșesc dacă vorbesc
cu ei, dar mai întăi mă duc la domnu' învățător
să-mi spună pe românește ce stă stă scris în
pîra asta.

Sofia: Așteaptă, omu' lui Dumnezeu, până
vine copilu' dela sălaș și îl mîni pe el la dascălu'.
Gheorghe: Copilul nu se pricepe la trebile
mele, dar se poate că nici nu vine astăzi dela
sălaș (iese).

SCENA II.

Sofia singură.

Mă mir bat-o Dumnezeu de noră, dece rău
se duse ea dela noi și-mi făcu copilu' de co-
medie; nu mai cutează să umble prin sat de ru-
șine, că toți îi zic văduvoi, și acum ar fi și el
feceoraș, dar s'a înstrăinat de acasă mai mult la
sălaș își petrece viața, ear vristnici lui is la chor,
o să spun și eu la lume cine-i fata lor: o putoare
de n'are păreche, nu știe lucra la război, nu se
pricepe nimic la lucrul mueresc din casă.

SCENA III.

Sofia și Baba Ruja.

Baba Ruja: Bună vremea, Sofio-o-o!

Sofia: Mulțam d-tale, mamă Rujo.

Baba Ruja: Dar rogu-te ce s'a întimplat
decînd n'am mai venit la voi, aud că v'a și pîrit
cuserul vostru și o să v'a facă de rușine cu „iz-
gutu”, vrea să vă vindă călăbălicul?

Sofia: Vind ei de ei, că Gheorghe ala meu
o să-și ia doi fișcali și vor pierde ei „proțăstu”
și vor plăti de-i va ustura...

Baba Ruja: Plăti zeu plăti.

Sofia: Dar ce mămăsa să caute, că ea n'a
lucrat nimic cît a stat la noi, că nici nu știe nimic.

asemenea r. catolicilor. Atunci vom putea pretinde, ca destoinicia unuia și altuia să nu se măsoare numai de după cîntarea cu glas înalt a diferitelor ectenii, până și a sf. evanghelii, ci vom cere preotului seamă pentru toate evenimentele din lumea sufletească a credincioșilor concrezuți păstorirei sale. Vom cere să ne predice nu numai pentru delectare, ci și ca o îndrumare pentru a afla căile pentru fericirea sufletului turmentat de nevoile vremii.

Sirach.

Ăsta e articolul înjurul căruia s'a făcut atîta zgomot și în „Revista Preoților“.

Întrebăm pe învinuitorii noștri, orcine ar fi ei: de ce n'au curajul să-și ridice glasul și împotriva poetului nostru *Octavian Goga*, care a zis în congresul național bisericesc, în fața tuturor arhierilor noștri (vezi „Luceafărul“ Nr. 15 din 1912):

Imi consider de-o datorie să atrag atenția asupra plîngerii *preoților*. Venind însă vorba de anachronismul acestor stări, nu pot trece cu vederea aspectul vulgar ce ne oferă uneori o parte din așa numitele „venituri stolare“. Desigur că se banalizează prestigiul moral al serviciului divin prin creșterea cu care se plătește o slujbă... Cei cari am trăit în apropierea patrafirului cunoaștem tragedia lui, știm că de cîteori trebuie să roșască preotul, cînd după o cetanie din molitfelnic cutare babă îi întinde o piesă de zece bani... Știm că nota mistică a mirului e tulburată de sunetul brutal al creștarului care cade în tîpsia întinsă... Deaceia trebuie să ne năzuim din toate puterile, ca aceste resturi de stări primitive să le înlăturăm și să păzim astfel nimbul moral al bisericii noastre. Ar fi un prilej de interesante constatări sociologice dacă am avea în fața noastră o scala a acestor soiuri de retribuțiuni în veacul al douăzecilea...

Etă dar' dovedită netemeinicia acuzelor, și deci: nedreptatea revoltătoare ce mi-s'a făcut mie, ca director al „Progresului“, până chiar și din partea arhierelui meu, care în aplauzele pizmătăreților, m'a zvîrlit peste gard, fără ca vr'unul din deputați să-și aducă aminte de purtarea și devotamentul meu către idealul ce ne frămînta pe vremea celor trei alegeri de episcop.

A uitat lumea cum și „Progresul“ la rîndul său a luptat pentru izbîndă. În nicio foaie românească nu s'a scris cu mai multă căldură despre biruința noastră asupra potrivnicilor. La întoarcerea victorioasă, poposind în Lugoj la o serată literară „strategul

alegerii“ d. *V. Branște* într'un discurs a ridicat în slave „Dunărea“, adevărat pe noi deputați sudbănățeni, dintre cari la cea dintăi alegere după strălucita noastră biruință, ce s'a întîmplat? Am căzut aproape toți: Prot. *Al. Popovici*, *I. M. Roșiu*, *Dr. I. Nedelcu*, *Avram Corcea*, *Petru Stoica* și eu *Gheorghe Jianu*.

A uitat lumea cum în Timișoara, cînd arhierul a pus piciorul în Banat, l-a bineventat corul țaranilor noștri din Oravița, ear țarani din Greovațul nostru din vecini au grăbit să ajungă cu fanfara lor la instalare, călătorind pe cheltuiala lor cu acceleratul la Caransebeș. Și nu era destulă numai căderea „Dunării“, ci pe mine unul m'a batjocurit conzistorul, cum absolut nu-î șade bine, pe motivul născocit cu atîta nesocotință, că 's pensionar. *De dragul potrivnicilor*, m'a înlăturat din postul meu de comisar școlar, sub cuvînt că așa au cerut Oravițeni. Cări Oravițeni? Cei atît de însuflețiți pentru idealul care ne-a călăuzit la toate trei alegerile de episcop?

Săraca lume! Ce Ți-e cu pielea groasă a Romănului! Pentru interese personale se jertfește totul. Imi aduc aminte, cum pe vremea alegerii lui Mangra de episcop al Aradului, citiam în „Tribuna“, scris cu litere cursive, un articol înflăcărat despre „eroismul“ dascălului pensionar *Gavrilete*, care n'a primit o mie de florini să voteze cu potrivnici. Mie mi-s'a oferit mai mult decît înc'odată atîta, și... cum s'a schimbat lumea d'atunci! Astăzi, cînd arhierul meu mă răstîgînește, nu se găsește un singur om, nici „strategul“ de odinioară, să mă ia sub scut. E asta morală, e asta religiozitate? În asemenea împrejurări nu-î mirare dacă omul cu bun simț devine — nesimțitor! Aud, însă, că azi-mîine se va scrie istoria celor trei alegeri de episcop, ca o îndrumare pentru viitorime; nădăjdnesc că istoriograful, călăuzit de purul adevăr, arătînd și ce a urmat după alegerea din urmă, nu va scăpa din vedere a pecetlui și nedreapta osîndă a „Progresului“, ce, ca un strop de oțet într'un vas de lapte, ne-a acrit bucuria, ne-a zguduit sufletul din temelii.

Am terminat!

In chestiunea limbei.

Reproducem din „*Universul*“, cel mai răspîndit ziar din București, această apreciere justă a recentului articol al d-nului Gh. Jianu asupra scrierii corecte a numelor proprii românești.

In numărul dela 12 (25) Ianuar cor., al ziarului „*Progresul*“ din Oravița (Banat) găsim un important articol de fond, care ne atrage atenția asupra unei rele primejdii pentru viața sufletească a neamului nostru. E un articol scris de d. Gh. Jianu și intitulat: „*Cultivarea limbei*“.

Autorul se ridică împotriva tendinței de înstrăinare a numelor proprii românești. E vorba de oameni cărora modestele nume moștenite din strămoși încep să le pară prea obișnuite, prea banale și caută să le dea un aer însemnat, înstrăinîndu-le. Și atunci înloc de *Dumitru*, ei își zic *Demetriu*, înloc de *Vasile*, *Basile*, înloc de *Gheorghe*, *George*, etc.

Trecînd peste această observare, care ne privește și pe noi cei din țară, într'o egală măsură, d. Gh. Jianu se ocupă de înstrăinarea numelor de familie. Un același nume de botez e purtat de mulți și mulțimea aceasta constituie o forță care trage întotdeauna la realitate pe puțini rătăciți în mrejele străinismului. Nu totastfel e însă cu numele de familie. Acestea sînt mai felurite, în senzul că un același nume e purtat de mai puțini și, de cele mai multeori, de o singură familie.

Instrăinarea deci se poate face mai ușor aci.

Lăsînd la o parte pe Romăni cari, în decursul vremilor și în împrejurări mai tari decît ei, au primit nume pe întregul din ungurește (Kóvári, Fekete, etc), autorul insistă cu multă dreptate asupra unui fenomen, care ne arată că în Ardeal influența ungurească și nemțească caută să se întindă și asupra numelor românești de familie.

Astfel, numele terminate în *-eanu*, cari în românește au valoarea unor substantive derivate din adjective, sînt pronunțate și scrise în unele regiuni copleșite de străinism, fără acel *u* final, care a rămas după căde-

Baba Ruja: Nu zeu nu, că-s domnoase.
Sofia: La toată sărbătoarea i-am făcut țoale ca la nimeni alta.

Baba Ruja: Făcut zeu făcut.
Sofia: Și pămîntu' ei a fost plin de rugî.
Baba Ruja: Rugî zeu rugî.
Sofia: Cît s'a chinuit Gheorghe cu argați de a curățit ale slogurî de porîmbi și de spinî.
Baba Ruja: Chinuit zeu chinuit.
Sofia: Apoi eacă dar' că n'are niciun „dirept“.
Baba Ruja: N'are zeu n'are.
Sofia: O să le aducem noi „izgutu“ lor, nu ei noaună.

Baba Ruja: Așa zeu așa.

SCENA IV.

Aceiași și Gheorghe.

Gheorghe: (vine dela preot) Ce-î mamă Rujo?
Baba Ruja: Ce să fie maichii, aud că o să ajungeți la proces de pe urma nunții.

Gheorghe: Ajungem, că d-ta ne-ai adus nenorocu' n' casă, vezi că n'a stat nora la noi, și acum mai sîntem și piriți pentru bani și pentru venitul pămîntului.

Sofia: O nu-ți spus eu, cine's ele, nora și samă-te de cuscră-mea, închinale-ași...

Gheorghe: Bine, bine, dar acum doi ani mama Ruja le-a lăudat către tine și tu către mine ori la voi muerile merge ca'n război, și pe față și pe dos, și pe sîrbește și pe românește?

Sofia: Lasă, omule, nu ne umplea capu' de război că aici ești tu 'napoi. Dar spune-mi ce-a stat scris în hîrtia care ne-a adus-o poștașul?

Gheorghe: Stă rău de tot. Păn'acum sînt cheltueli la avocat aproape 150 cor. și chiar să mă împac, totuși cheltuelile am să le plătesc. Eac'asa bani ce-î avem decînd am vindut vaca, îi duc acolo; cu cuscul Ion vom face ale bune, că ne-am cam înțeles la părintele acasă...

Sofia: Să mă lași fără lapte în casă, ai vindut vaca ca să cumperi alta mai tînără, nu să duci bani la fișcali.

Baba Ruja: Eu mă duc, Sofio, nu pot sta la sfada voastră, sănătate bună (iese).

SCENA V.

Aceiași fără baba Ruja.

Gheorghe: Ar fi bine dacă am scăpa numai cu vaca, dar mă tem să nu ni-se ducă și boi, cum a pățit-o și Petru Busuioc, care i-a fost dat zestre feciorului său, și din neînțelegeri d'astea a plecat feciorul dela socrie, și pentrucă a pornit proces prin avocat, a trebuit să plătiască din bani boilor 320 cor. la avocat, și nici n'a fost la pertractare că la urmă s'au împăcat, cum cum am vrea să facem și noi.

Sofia: Nu cumva ai vrea să mi-o aduci eară pe cap?

Gheorghe: Tocmai acest sfat mi-l dă preotul; zice că avînd el acum Joi afacere la oraș, va merge la avocat să-l roage a trage pira 'napoi, și așa poate va mai ierta ceva din spese.

Sofia: Cum să ierte dacă spușeși că lui Busuioc nu i-a iertat nimic din 320 de coroane.

Gheorghe: Nu sînt nici ei toți unul ca altul, unul e mai bun altul mai rău ca toți oamenii;

va veni părintele cît de curînd să vorbiască și cu tine.

SCENA VI.

Aceiași și poștal.

Poștașul: (întră cu o tașcă de piele peste umăr) Bună ziua, nene Gheorghe.

Gheorghe: Bună-ți fie inima. Dar ce noutate?

Poștașul: O corespondență, nu știu de unde (îi dă o scrisoare).

Gheorghe: A... a... dela avocatul Dr. Șcinteie... Nu mai ai și pentru altul dela el vreo corespondență d'astea?

Poștașul: Ba da, am și pentru Ion Albu.

Gheorghe: N'ai fi atît de bun să mi-o arăți.

Poștașul: Iartă, nene Gheorghe, nu se poate. Sănătate bună (iese).

SCENA VII.

Aceiași fără poștaș.

Gheorghe: (Dupăce citește pentru sine) ... E bine, avocatul Șcinteie îmi făgăduie că mă va ierta cu ceva din spese, dacă ne vom împăca. Zice că mă cunoaște dela alegeri. Ce zici la asta, Sofio?

Sofia: N'am ce zice, sînt necăjită, vād că că nu-î bine de noi; o să rămînem fără vacă lă ușă, dar dacă toți zic așa, împăcate!

Gheorghe: Abia acum Ți-a venit și Ție minte, dupăce ai dat cu dinți de peatră. Nu-ți spuneam eu că așa are să urmeze, dar tu nu m'ai ascultat, ba n'ai ascultat nici de sfatul lui popa.

Sofia: L-ași asculta acum zeu dac'ar veni la noi.

Gheorghe: Da, vine cît nu-l vezi.

rea mai veche a lui *l* din articol. In aceste părți se zice și se scrie:

Muntean, Oltean, Ungurean, înloc de *Munteanu, Olteanu, Ungureanu*. Ceva mai mult. Această tendință se observă chiar și le numele de familie în *-escu*, deși asemenea nume sînt mai rare în Ardeal. Se zice și se scrie astfel *Pópesc* înloc de *Popescu*, forme în cari vedem ceva și mai grav, anume că influența ungurească și germană s'a întins și asupra accentuării cuvîntului, ceiace trebuie să ne dea de gîndit.

D. Gh. Jianu nu se mărginește însă să constate numai aceste abateri dela evoluția normală a limbei. D-sa se coboară și mai adînc, la cauzele cari au adus aceste rătăcirî, pentru a putea cuatit mai bine să indice mijloacele de îndreptare.

Autorul constată că, în cea mai mare parte din cazurile arătate, ceice-și scriu greșit numele caută o justificare în faptul că așa au fost trecuți în actul de naștere.

Preotul, însă, a trecut numele de botez și cel de familie al noului născut, uneori în ortografia românească a timpului (și se știe cît de mult au varîrt sistemele noastre de ortografie), iar de cele mai multeori într'o ortografie străină, în cazul de față, ungurească sau germană. Se știe însă că aceste limbi nu au litere corespunzătoare tuturor sunetelor românești. In special cea germană nu poate reda pe *ă* și *î*, decît prin *a* și *e*. Și atuncî un nume românesc cum e *Cotirlă* ajunge să fie scris *Coterla*, sau un nume ca *Vilceanu* să fie scris *Velcean*.

In asemenea împrejurări e foarte natural ca celce-și dă socoteală de o asemenea greșală, să o îndrepte, deoarece ar fi trist ca ea să se impue ca regulă generală, și încă în dauna întregului neam românesc, care și-ar vedea stricate numele strămoșești.

Bunul simț care a călăuzit pe autor, bnul simț care dealtfel e la baza tuturor cercetărilor științifice, l-a făcut pe d. Jianu să vadă limpede calea ce trebuie urmată în această însemnată ramură din marea chestiune a păstrării limbei.

Un profesor.

Sofia: Știu că are să mă dosediască pentru capu' ăsta-al prost (își dă cu palmele în cap).

SCENA VIII.

Acciași și preotul.

Preotul: (bate la ușa, apoi intră) Bună-vă ziua, Creștinî!

Sofia: Mulțămim sfinției voastre.

Gheorghe: Poștește șezi, părinte.

Preotul: N'o să șad mult... am venit din nou în casa voastră; nu v'am mai trecut pragul dela Botez. Am venit mai mult pentru a vorbi și cu Dumneaei despre împăcaciunea ce aveți s'o faceți cu Ion Albu și cu avocatul. Noi doi sîntem înțeleși, dar voesc să-ți spun și d-tale (căt're Sofia) planul meu de împăcaciune: Trăian, prin nefericirea lui și prin datina voastră urită trebuie să i-se zică vădov, deși îl știam un băiat isteț și chibzuit, dar a trebuit să sufere, sârmanul, din partea voastră această rușine.

Gheorghe: Din partea mea nu, părinte!

Preotul: Ba și din partea d-tale, ca cap al familiei, cap pot zice și al comunei... Dar am nădejde, că baremî acuma, cînd vedeți ce urmări au concubinurile voastre, să-mî dați ascultare... Ași dori ca copilul să se logodiască după lege cu fata lui Ion, și cînd va împlini 18 ani să se cunune ca oameni după legea civilă și după legea creștinească.

Sofia: Mă aplec și eu la sfatul sfinției voaste, dar nu sînt numai eu devină, ci și baba Ruja a lui Ilie Spăriosu, care prin laudele și prin descintecile ei m'a oborocit la cap...

Extras de protocol.

Luat în localul oficial al conducătorului județului cercual regesc din Oravița-montană la 27 Februar 1913 în ședința clubului juriștilor în cauza criminală a notarului public regesc Dr. Paul Fitz înaintată la procuratura regească din Biserica-albă încontra advocatului Dr. Béla Szabó.

In urma referadei prezidențiale din partea d-nului judecător cercual regesc Coloman Kiss și după replica d-nului notar public regesc Dr. Paul Fitz, avocatul Dr. Béla Szabó face următoarea declarație:

„Recunosc, că din prilejul pertractării sumare Nr. 1913 Sp II. 36 ținută la 20 Ianuar 1913 st. n. înaintea judecătoreiei reg. cercuale din Oravița-montană am folosit împotriva d-nului notar public regesc Dr. Paul Fitz afirmațiunile calumniatoare, cari constituie subtratul arătării criminale a d-sale.

Declar, că aceste afirmațiuni ale mele nu corăspund adevărului, sînt fără orce temeî, le-am folosit încontra cunoștinței și a celor mai bune convingeri ale mele, și pentru acestea în mod public și solemn cer scuze dela d-nul notar public regesc Dr. Paul Fitz.

Mă învoesc ca această declarație protocolară a mea să se publice pe cheltuiala mea în foile periodice ce apar în Oravița-montană în limba maghiară, germană și română, mai departe într'o foae maghiară ce apare în Biserica-albă ca sediu al tribunalului regesc și însfîrșit într'un ziar cvotidian maghiar ce apare în Timișoara ca sediu al camerei notarilor publice regești, cari foi le va designa notarul public regesc după modalitățile dorite de dînsul.

Rog ca această declarație a mea prin care îi cer iertare să fie primită de bază la retragerea arătării criminale ce s'a înaintat încontra mea.

Dr. Szabó Béla m. p.

Protocolul încheiat.

Coloman Kiss m. p. Dr. Eugen Pap m. p.

prezident.

notar.

Pentru autenticarea protocolului:

Dr. Nicolae Hubianu m. p.

Dr. Petru Stoina m. p.

Dr. Iosif Hedbawny m. p.

Preotul: Știam eu că baba aceia e diabolul. O știu și din alte locuri; o știu dela pomene, unde știe păcatele ce face cu numărătoarea băbească, și voi mai îndată ascultați de sfaturile unor astfel de mincinoase, decît de sfaturile noastre părintești. De ascultați și d-ta, Sofia, de mine acum doi ani, nu trebuia să lăpădați atîția banî ca pe apă.

Sofia: (umilită) Părinte! Văd că ai toată dreptatea; baba Ruja la început atîta a laudat fata și pe mamă-sa, și acum nu demult a fost la noi și eu, de... ca toate muerile am început să le vorbesc de rău, și ea adevăra după minc, aveți drept, părinte.

Preotul: Nu aveți ce să vă vorbiți de rău, vă cunosc destul de bine și pe uni și pe alți, și de nu v'ați fi făcut astfel de rușine, erați cei dintâi între parohieni mei, dar și așa, dacă sînteți în căință, mă bucur că vă văd acum earăși pe calea bună.

Gheorghe: Dle Părinte, cunosc că doriți numai binele poporului, dar dacă te-ai pune cu toate puterile să oprești datinele noastre păgînești, totuși nu veți putea ieși în cale cu muerile...

Sofia: Părinte! Orce veți zice de-acum înainte, te voi asculta cu tot dragul...

Preotul: (ridicîndu-se de pe scaun) Mă bucur dară că am reușit a face împăcaciune între d-voastră acum vă las cu Dumnezeu și cît decurînd să ținem logodna (Sofia îi sărută mina).

(Cortina cade).

(Sfîrșit).

CRONICA.

Candidați pentru cercul electoral al Săscii, înlocul răposatului Baron G. Duca de Cadar, sînt semnalati: Dr. Aurel Vlad (naț.) și Petru Corcan (guv.).

Banca noastră „Luceafărul“ din Verșet și-a ținut Lunî adunarea generală sub preșidiul destoinicului ei direcior Dr. Petru Zepeneag. Raportul și toate propunerile direcțiunii s'au primit unanim, realegîndu-se întregă direcțiunea de pîn'acum, întregită cu membrul nou: tînărul adv. Dr. Spătariu.

Inv. Ion Sperlea cu d-șoara inv. Sidonia Popovici (Lescovița) logodiți. Sincere felicitări!

La biserica ort. rom. din localitate s'a făcut în noaptea de Marți spre Mercuri o spargere îndrăzneată. Lotri au pătruns în biserică spărgînd ușa și ormanul epitropilor din care au furat 2 cor. și 3 filerî cît au găsit.

Petreckeri de carneal. Duminecă în 2 Marte c. Balul meseriașilor rom. din Oravița-română la care va cînta fanfara Vrănenților; concertul împreunat cu teatru și petrecere cu joc a chorului din *Dalboșet*; concertul chorului român din *Deliblata*; petrecerea cu joc arangeată de epitropia bisericii gr. cat. din *Secas*; producția școlărilor din *Berliște* ce se va da sub conducerea învățătorului Ion Groșșanu; concertul tinerimii școl. din *Mircovăț*; producția chorului bis. ort. rom. din *Răcășdie*.

Duminecă, în ziua lăsatului de brînză: producția tinerimii școl. din *Comoriște*; producțiunea tinerimei muzicale din *Răcășdie*; concertul „Reuniunii de cîntări și citire“ din *Mercina*; concertul împreunat cu teatru și petrecere cu joc a chorului din *Maidan* (pentru care nu se fac invitări speciale).

„Reuniunea română de cîntări și muzică din Oravița-montană“ arangează Sîmbătă la 8 Marte st. n. 1913 în sala otelului „Coroana Ung.“ din localitate o petrecere de carneal împreunată cu concert și teatru. Intrarea de persoană 2 cor., de familie 5 cor. Damele sînt rugate a se prezînta în costum național. Programa: I. Concert I. G. Dima: „Dor de călătorie“, chor mixt. 2. V. Alexandri: Din operata „Ion păpușieru“ predată de d-l Max Konrad. 3. Gh. Cătană: „Bărbatul și mueria“, dialog predat de d-șoara Ana Zarcuța și d-l Alexandru Lazăr. II. Teatru „Șapte... și nici o ispravă“, comedie într'un act, localizată de M. Popescu n. Bogdan.

D-ra Livia Micleu (Iertof) cu Toma Surlaș (Iam) fidanțați. Felicitări!

Cassa de păstrare Sparcassa din Oravița și-a ținut a XLVIII. adunare generală Duminecă în 23 curent, la care au participat un număr de acționari reprezentînd mai mult de jumătate din capitalul societar. Adunarea generală a primit ca unanimitate raportul direcțiunii asupra împărțirii profitului net de 112.594.67 cor. Se plătește după fiecare acțiune 50 cor. dividendă, ceiace la 800 acțiunii face 40000 cor., 1512.66 cor. pentru scopuri filantropice; 14.637.30 cor. tantieme 11.259.56 cor. pentru dotarea fondului de rezervă, iar restul de 45.185.25 coroane se adauge la fondul special de rezervă. Tot în această adunare s'au luat la cunoștință abdicarea din cauza morbului a membrului din inspecțiune Anton Holzmann, în a cărui loc s'a ales cu unanimitate d. Stefan Guthy din localitate.

Joi a fost înmormîntat cu mare pompă funerală fruntașul țaran Nicolae Șola din Socolar, fost 30 de ani primarul comunei și om cu vază în întreg ținutul. Fie-i țarina ușoară!

Membri foștilor urbarialiști din *Răcășdie*, au votat bisericii un ajutor de 4000 cor. dupăce mai înainte îi dase bisericii și un împrumut de 10.000 cor., fără interese. Oamenî de omenie!

Editor-proprietar: Gheorghe Jianu.

Redactor-responsabil: Ilie Oravițanu.

Apoteca la „Sf. Gheorghe”

Strada principală (vis-à-vis de R. Goldstein)

Aviz.

Dăm de știre la totnatul că la **Redacția noastră** aici în **Oravița** lângă banca românească „Oraviciana”, am deschis la 1. Ianuar c. st. n.-un

Birou de informații,

la îndămîna celorce au daraveri de orice natură atît în orașul cît și în provincia noastră întregă, exoperînd, ori înlezînd fiecăruia care ne trece pragul: cumpărări și vinderi de imobile, obiecte, mașini agricole, acții etc., dînd Românilor noștri din Valea Carașului, cari ne vor cere ajutorul și alte îndrumări necesare.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană**, **sădra americană** și **săpunul american**, care depășește de pe față și de pe mîni orice de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebunțate pînă acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). — Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt piaturile americane. Prețul 1 cor.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în

„PROGRESUL”.

Anunț.

Cine dorește să aibă cu hectolitrul vin bun de biserica-albă, roșu și alb, să se adreseze cu încredere către proprietarul de podrumuri:

Iosif Nedicî în Oravița.

Casa de vînzare

Casa Nr. 251 din strada principală, constătoare din 2 localuri de prăvălii, 4 locuințe moderne, curte și grădină. A se întreba la proprietarul **Nicolae Hașca**, ori la **Simeon Moldovan**, funcționar la oficiul de dare din Oravița.

Cea mai bună hîrtie pentru cigarete Club din fabrica Modiano.

Depoul general pentru Banat la

IGNAZ FELDMANN

în Oravița.

Se capătă în toate prăvăliile mai bune.

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1863, primește asigurări pe viață și asigurări încontra focului și încorții grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibiu**, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad** la Agentura cercuală din **Oravița** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin băbași de-ai noștri de toată încrederea.

La Tipografia „Progresul,” în Oravița

se pot comanda

totfelul de tipăritur. bisericești, școlare, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efectuează:

acții, cupoane pentru loterii, etc.

lucrate toate cu gust

👉 Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul. 👈